

koli dela družbe. To, kar je tu pomembno, pa je to, da *sta bila vzgoja in izobraževanje (education) kot monointegrirana ustanova vedno podrejeni partner v razmerju*, zaradi popolne odvisnosti od pritoka sredstev iz druge institucije ... Izobraževanje ima velike potrebe po finančnih in fizičnih virih za svoje delovanje in je zato ranljivo glede na vir vzdrževanja, ki je unitarno tam, kjer je šolstvo monointegrirano. Zgodovinsko se zdi, da obstaja vgrajena kratkoročna asimetrija med odvisnostjo izobraževalnih dejavnosti od virov in med odvisnostjo tistih, ki jih prispevajo, od izobraževalnih uslug. Kratko malo, dejavnosti druge institucije lahko shajajo brez novih izobraževalnih *outputov* daljši čas kot izobraževanje lahko shaja brez virov. Ta temeljni vzrok neravnotežja v razmerju med izobraževanjem in njegovimi vzdrževalci se je prevedel v razlike v moči, ki jih je odsevalo pomanjkanje izobraževalne avtonomije.«³

Model razmerja, ki ga opisuje Margaret Archer, seveda velja v različnih družbah, v primerih povsem različnih šolskih sistemov, različnih kultur, predvsem pa jasno velja za sistem javnega šolstva, ki je največkrat »monointegrirano«.

Utemeljitelvene ideje zgodnje meščanske filozofije in na njo vezane pedagogike naj bi – v posplošitvi razsvetljske vizije širjenja izobraževanja in v uveljavljanju inherentno ideoloških (enoznačno samoumevnih) vzgojnih ciljev – s šolanjem udejanjile svobodo in avtonomijo v sferi pedagoške prakse. Paradoksi svobode in avtonomije, ki so se zazdeli teoretsko razrešljivi s Heglovo konstrukcijo relativizacije svobode v razmerju subjektivnega nasproti obćim instancam, naj bi v pedagoški »operacionalizaciji« postali obvladljivi, če ne že kar odpravljeni. Temeljni problem definicije svobode, ki je ni mogoče konstruirati drugače kot v odnosu med »mojo« svobodo in svobodo drugega, se je zdel, kakor da bi bil razrešljiv z uveljavitvijo spoznanja, naddoločenega s Kantovim moralnim zakonom. Toda takšna vizija vloge šolstva kot transmisije moralnih norm hkrati s posredovanjem vrste koristnih znanj, torej že po zgodnji liberalni ideologiji *dejavnosti, ki bi vsakemu posamezniku omogočala enake možnosti razvoja vseh dispozicij*, ni vnaprej vračunala prav razmerja, ki smo ga prikazali s citatom Margaret Archer. Ali natančneje: ni vračunala njegove konfliktnosti in ni predvidela strukturne umeščenosti šolstva v nastajajoči sistem gospostva. Preprosto razložljive koristi, ki naj bi sledile iz izobraženosti in moralne vzgojenosti državljanov, pa naj bodo le-ti pač kmetje, uradniki ali celo delavci, so se zgodnjim pedagogom verjetno zdele dovolj prepričljiv argument, ki so ga ob tem še podpirale »velike ideje« človeške emancipacije, svobode,

³ Margaret Archer, *Social Origins of Educational Systems*, London, Beverly Hills, New Delhi 1984, 23.